ยาม้า - ยาขยัน - ยาลดความอ้วน

เสนาะ ศรีไกร*

ยาม้า-ยาขยัน-ยาลดความอ้วน เป็นตัวยาเดียวกันแต่ใช้ประโยชน์ต่างกันเท่านั้น ซึ่งอยู่ในกลุ่มแอมเฟตามิน (AMPHETAMINES) มีชื่อทางการค้าเช่น เบนซีดรีน เด็กซีดรีน (DEXEDRINE) เมธแอมเฟตามีน (METHAMPHETAMINES) ดีซ็อกซีน (DESOXYN) เป็นต้น

แอมเฟตามีนและอนุพันธ์

แอมเฟตามีน เป็นยาที่สังเคราะห์ขึ้นและออกฤทธิ์กระตุ้นประสาทส่วนกลางอย่างมากออกฤทธิ์ได้ดีหลังจากรับประทานและจะมีฤทธิ์อยู่ได้นาน กระตุ้นการหายใจและการไหลเวียนของเลือด

ประโยชน์ของยาประเภทแอมเฟตามีน

- ใช้รักษาผู้ป่วยด้วยพิษสุราเรื้อรัง
- ใช้รักษาผู้ที่มีอาการเศร้าซึม เช่น ผู้ที่อยู่ในวัยใกล้หมดประจำเดือน ผู้สูงอายุที่ขาดคนเอาใจใส่
- ใช้ลดความอ้วน เพราะทำให้เบื่ออาหารแต่ถ้าหยุดใช้ยาก็จะทำให้อยากกินอาหารอีก

ฤทธิ์ทางเภสัชวิทยา

- ผลต่อระบบหัวใจและหลอดเลือดจะเพิ่มความดันโลหิตทั้ง SYSTOLIC และ DIASTOLIC หัวใจจึงเต้นช้าลง ถ้าได้รับปริมาณมาก จะทำให้เกิดหัวใจเต้นผิดจังหวะ
- ผลต่อกล้ามเนื้อเรียบอื่น ๆ เกิดจากการบีบตัวของหูรูดกระเพาะปัสสาวะเพิ่มมากขึ้น จึงใช้รักษาภาวะกลั้นปัสสาวะไม่อยู่ ถ้าลำไส้กำลังบีบตัว แอมเฟตามีน จะมีผลทำให้เกิดการคลายตัว ยานี้ทำให้ลำไส้บีบตัว
- ผลต่อระบบประสาทส่วนกลาง แอมเฟตามีน เป็นยาประเภทกระตุ้นประสาทอย่างแรง จะกระตุ้นศูนย์หายใจ และยังลดความแรงของอาการซึมเศร้าจากยาอื่นได้ รับประทาน 10 - 30 มิลลิกรัม จะทำให้เกิดการตื่นตัว ลดความอ่อนเพลีย อารมณ์ดี มีความมั่นใจทำงานได้มากขึ้น แต่ถ้าใช้ไปนาน ๆ จะทำให้ร่างกายอ่อนเพลีย ซึมเศร้า ปวดหัว หัวใจเต้นแรง มึนงง กระวนกระวาย สับสนเห็นภาพหลอน

---

*เสนาะ ศรีไกร พนักงานห้องสมุด 4 งานคัดเลือกและจัดหาสื่อเสริมการศึกษา ฝ่ายพัฒนาทรัพยากรห้องสมุด สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ผลข้างเคียงและพิษของแอมเฟตามีน

จะมีผลต่อระบบประสาทส่วนกลาง มึนงง พูดมาก ใจสั่น อ่อนเพลีย นอนไม่หลับ มีไข้ สับสน กังวล ประสาทหลอน หวาดผวา ตื่นกลัว และมีแนวโน้มที่จะฆ่าตัวตาย

ฤทธิ์และอาการที่ไม่พึงประสงค์

ยาพวกนี้ทำให้ปากแห้ง มือสั่น วิตกกังวล นอนไม่หลับ ถ้าใช้เกินขนาดจะทำให้ความดันเลือดสูง ไข้สูง คลุ้มคลั่ง ประสาทหลอนชักและอาจตายได้ แต่ถ้าใช้ยาติดต่อกันนาน ๆ จะทำให้สมองเสื่อม ตื่นตกใจง่าย นอนไม่หลับ ประสาทอ่อน เป็นโรคจิตประเภทหวาดระแวง ถ้าหยุดใช้ยา อาการโรคจิตจะหาย

ยาพวกนี้มักถูกใช้ไปในทางที่ผิด เพราะเมื่อรับประทานแล้วทำให้มีอารมณ์เป็นสุข การใช้ยาเหล่านี้บ่อย ๆ จะทำให้เกิดการติดยาทางจิต ซึ่งถ้าหยุดใช้ยาจะรู้สึกหงุดหงิด หดหู่ เศร้าหมอง ฯลฯ แต่ไม่ทำให้การทำงานของอวัยวะเปลี่ยนแปลงหรืออาจกล่าวว่าไม่มีการติดยาทางร่างกาย

ข้อควรระวัง

ยาพวกแอมเฟตามีน ไม่ควรใช้ในบุคคลเหล่านี้

- ผู้ที่เป็นโรคความดันโลหิตสูง หรือโรคเกี่ยวกับหัวใจอื่น ๆ
- ผู้ที่ต่อมธัยรอยด์ทำงานมากกว่าปกติ
- ผู้ที่คลุ้มคลั่ง
- ผู้ที่ได้รับยากระตุ้นระบบประสาท ซิมพาเธติค หรือประเภท เอ็ม เอโอ ไอ

กฎหมายกำหนดว่า

ห้ามมิให้ผู้ใดผลิต ขาย นำเข้า หรือส่งออก ผู้ใดฝ่าฝืนจะระวางโทษจำคุก 5-20 ปี และปรับตั้งแต่ หนึ่งแสนถึงห้าแสนบาทถ้วน

จะเห็นได้ว่ามีกฎหมายควบคุม แต่ก็มีการลักลอบผลิตและจำหน่าย จึงควรช่วยกันสอดส่องดูแลและช่วยกันรณรงค์ ปราบปรามยาม้าเหล่านี้เสียเพื่อลดอุบัติเหตุที่จะเกิดขึ้นบนท้องถนน เพราะแม้ตัวเราเองไม่รับประทาน ขับรถไม่ประมาทและเลินเล่อ แต่คนรอบข้างเราจะมีโอกาสรู้ล่วงหน้าหรือไม่ว่าอะไรจะเกิดขึ้นกับตัวเอง

บรรณานุกรม

นพมาศ ว่องวิทย์เดชา. คู่มือการใช้ยาเล่ม 1. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: สารมวลชน, 2525.

ทรงชัย สิมะโรจน์ และคนอื่น ๆ. การใช้แก๊สหุงต้มให้ปลอดภัย. กรุงเทพมหานคร: อาร์ทีครีเอชั่น, ม.ป.ป. สไลด์ 40 ภาพ. เทป/คำบรรยาย 1 ชุด.

""ยาม้า" ประดับสมอง." ขวัญเรือน. 23: 474 (ปักษ์หลัง ส.ค. 34): 218.